

Teorie Mezinárodní politické ekonomie

Mezinárodní politická ekonomie
2019

	STÁT – TRH (vztah)	POKROK - CÍL	POLITICKÁ MOC (její role)	ANARCHIE (REŽIMY)	KONFLIKT
N A C I O N A L.	Ekonomické aktivity - podřízeny cíli <i>budování státu</i> a zájmům státu- prvotní je stát a národní bezpečnost a tudíž vojenská síla -> základ fungování MV.	<i>Průmysl</i> = soběstačnost, nezávislost, vojenská síla + přelévání; celkový (ek.) <i>rozvoj</i> + schopnost ovlivňovat globální ekonomiku - <i>relativní zisk</i> .	<i>Základ</i> organizace společnosti,– využití moci vede k růstu bohatství; <i>Ekonomika</i> – významný <i>zdroj</i> (aspekt) <i>moci</i> .	<i>Realita</i> MV; ek. režimy <i>produktem</i> konkrétních mocenských zájmů největších <i>států</i> – v dispozici států..	<i>Přirozená</i> součást MV; GE <i>nová aréna</i> pro mocenský konflikt o relativní zisky.
L I B E R A L.	Trh zvyšuje <i>ekonomickou efektivitu</i> , maximalizuje ekonomický růst a zlepšuje život lidí/ <i>zároveň</i> vede k posilování pozice země a činí ji mocnější.	<i>Nárůst bohatství</i> na hlavu – optimální využití zdrojů světa- ekonomika má být lineárně rostoucí a maximálně flexibilní – <i>absolutní zisk</i> .	Trh a moc - <i>napětí</i> ; tržní síly překonávají bariéry státní moci; moc je užitečná k <i>managementu</i> ekonomiky – (tržní selhání, veřejné statky).	<i>Překonána</i> interdependencí; režimy – <i>veřejný statek</i> – prostředek managementu - <i>spontánní</i> vývoj; strukturují a mění systém...	<i>Reziduálně</i> tam, kde stále tradiční ekonomika a/nebo politické bariéry; Interdependence zvyšuje <i>kooperaci</i> a náklady konfliktu.
M A R X I S M U S	Stát i trh jsou <i>prostředky</i> kapitalistické třídy, akumulace bohatství na úkor mas.	<i>Revoluce</i> – změna zakořeněného řádu – v beztřídní společnost, nutná sebedestrukce kapitalismu jako systémově iracionálního systému.	<i>Nástroj</i> kapitalistické třídy k udržení stávajícího systému ekonomické exploatace.	<i>Světový systém</i> – <i>propojení kapitalistických tříd</i> do světového centra; režimy <i>projevem</i> této <i>dominance</i> .	<i>Potlačen</i> světovým systémem – <i>latentně</i> zůstává jak inter. – tak intra... - převládne/ svrhne systém.

Teorie „dvojí ekonomiky“

- *(Arthur Lewis, John Hicks, Samuelson, Ohlin)*
- Každou ekonomiku lze popsat jako **moderní** či **tradiční** (poměr sektorů);
- Tradiční ekonomiky/sektory jsou postupně **nahrazovány moderními**, a inkorporovány do mezinárodního ekonomického systému;
  - Moderní **hodnoty** vytlačují tradiční;
  - Průvodní **jevy**: monetizace, urbanizace, integrace, interdependence;
- **Vzestup** tržní ekonomiky - **přirozený důsledek** fungování uvolněných tržních sil...
- **Modernizace** světa je důsledek vnitřních charakteristik trhu (vs. zaostalost).

Teorie „moderního světového systému“

- *(Paul Baran, A. G. Frank, Immanuel Wallerstein)*
- Předpokládá **kapitalismem sjednocený svět**, postavený na hierarchii třídami ovládaných států;
- Jediná kapitalistická **světová dělba práce**;
  - Světová ekonomika se skládá z dominantního **centra** a závislé **periferie**
→ exploatace;
- Charakteristiky **systemu** jsou důvodem pro **zaostalost**;
  - **Jádro** se specializuje na průmyslovou výrobu, **periferie** je odsouzena k produkci surovin (neměnné).
- Rozdílem mezi centrem a periferií je nakonec **síla státu** (industrializace a směnné relace).
  - Státy lze dělit na **silné** (ovlivní SE ve svůj prospěch) a **slabé**;
- **System se reprodukuje** – nakonec se ale zhroutí(?) (zák. kapitalismu).

Teorie „hegemonické stability“

- *(Stephen Krasner, Robert Gilpin, Charles Kindleberger)*
- **Liberální světová ekonomika** potřebuje **hegemonu**, který usiluje o vytvoření silného mezinárodního **režimu**;
- **Ústup** moci pak předznamenává **oslabení** takového režimu;
- **Předpoklady**: hegemon, **liberální ideologie** a **společný zájem**.
- **Veřejný statek**: problém vynucení participace na nákladech (freeriding);
- Hegemon příkladem, motorem, garantem...
- **Po ústupu hegemonu**:
  - nástup nového;
  - pokračování stávajícího režimu koordinovaného hlavními ekonomikami;
  - období ekonomických a politických konfliktů...

Neoklasická ekonomie

- Perfektní **konkurence**;
- Perfektní **informace**;
- **Konstantní výnosy** z rozsahu a klesající výnosy z kapitálu;
- **Růst**: důsledek akumulace kapitálu, vstupu pracovní síly a technologického pokroku...(*Robert Solow*);
- **Role státu** omezená (tržní selhání, veřejné statky);
- Vždy tendence k dosažení **rovnováhy**;
- **Konvergence** jako převládající trend.

„Nové teorie (IPE)“

- **Oligopoliní** konkurence (renty, necenová konkurence, politická podpora);
- Existence **úspor z rozsahu**;
- **Technologické** změny jako vědomý **cíl** investic a politik;
- **Strategické chování** na trhu;
- Historické procesy a **podmíněnost**;
- Významná role **institucí**; ekonomická **geografie**;
- **Omezená** schopnost systému dosáhnout **rovnováhy**;
nelineární dynamika IPE.

Teorie endogenního růstu

- *(Paul Romer, Robert Lucas)*
- **Technologický pokrok** výsledkem záměrných (investičních) rozhodnutí (znalosti samostatným faktorem -> lidský kapitál);
- **Zakletý kruh růstu** (investice-> produktivita-> investice...);
  - **Úspory z rozsahu** – růst nemusí zpomalovat...
- **Role státu** významná:
  - podpora **úspor**;
  - podpora tempa **investic**;
  - podpora **výzkumu** a vývoje (efekt zadržen: oligopoly; unikne -> veřejný statek a zároveň pod-investovanost = nutnost podpory investic).
- **Průmyslová politika** může zlepšit postavení státu a výkon ekonomiky...
- Konvergence není nutná – **počáteční výhoda** jako **permanentní** výhoda...

Nová ekonomická geografie

- *(Paul Krugman, Brian Arthur, Paul David)*
- Ekonomické aktivity **teritoriálně koncentrovány** (dlouhodobě);
- Náhoda + „path dependence“ = **kumulativní** procesy.
- **Prvotní lokace** → brzký start → výhoda...
  - Sebe-posilující se procesy, zvýrazňování nuancí, setrvačnost alokace, aglomeratizace...
- **Rigidní struktura** jádro/periferie;
- **Centrifugální vs. centripetální** tendence...
  - **Role státu** – posilování dostř. tendence, oslabování odstředivých...
  - **Držba jádra**: příjmy, moc, nezávislost...
  - Snaha o **změnu VS. zachování status quo** → **dynamika světové ekonomiky.**

Teorie strategického obchodu

- *(B. Spencer, J.A. Brender, H. Rosovsky)*
- **Podporuje** využití protekcionismu, **průmyslových politik** a podpor...
- **Nedokonalé trhy** → strategické chování firem (dumping, preemption, kartel, necenová konkurence)...
- Oligopoly v high-tech → **jádro ekonomiky**, cíl firem i státu...
- **Strategické sektory**: konkurenceschopnost a moc;
- **Vlády**:
  - pomáhají strategickému chování firem (ochrana trhu, subvence);
  - vytvářejí (pro ně) pozitivní externality (VaV, lidský kapitál).
- Mezinárodní obchod **nezajistí optimální uspořádání** z pohledu firem ani státu.